

Наташа Јокић

Ексклузивно

Амерички новинар обелоданио “Вестима” сакривени извештај УН

УРАНИЈУМ ЗА СРБЕ 4,5 МИЛИЈАРДЕ ГОДИНА

Шокантан текст Сенегалца Бакари Кантеа, шефа мисије програма УН из 1999. о стравичним последицама бомбардовања Србије никада није објављен

У мају 1999. године Уједињене нације у целини су сакриве од јавности шокантан извештај Сенегалца Бакари Кантеа, шефа прве мисије УНЕП-а (Програм Уједињених нација за човекову околину) о еколошким последицама бомбардовања СР Југославије. Овај текст УН никад нису објавиле, али су његови делови процурили у јавност захваљујући саговорнику “Вести”, америчком независном новинару Роберту Парсонсу, извештачу из међународних институција у Женеви.

Он је успео да добије Кантеов извештај од свог извора у УНЕП-у и 17. јуна 1999. објави његове делове у женевском дневнику “Куријеу” (Le Courrier) под насловом “Скривен алармантни извештај о последицама бомбардовања Југославије: Отрови које УН неће

да виде”. Роберт Парсонс ексклузивно за “Вести” сведочи о томе како су се у канцеларијама Уједињених Нација, у атмосфери унутрашњег раздора, цензурирале и “фризирали” извештаји о здравственим последицама употребе оружја са ОУ на Балкану.

После 12 дана боравка у још бомбардованој СР Југославији, у мају 1999, где је био са мисијама других агенција из система УН, Бакари Канте је УНЕП-у поднео извештај који говори о еколошком ужасу: атмосфера и тло у бившој СР Југославији трајно су загађени отровним материјама због бомбардовања индустријско-хемијских комплекса и због употребе оружја са осиромашеним уранијумом. Извештај је категоричан у оцени да ће наредне генерације које живе на бомбардованом тлу патити од канцерогених обољења, леукемије, биће повећан број спонтаних побачаја и деформитета новорођенчади.

У извештају Бакари Кантеа пише да су због бомбардовања природу у СР Југославији загадиле отровне супстанце међу којима су најопаснији поли-

хлоробифенили (ПЦБ), висококанцерогени и одговорни за имунолошке болести. У извештају се наглашава да је један литар полихлоробифенила довољан да се загади милијарда литара воде. ПЦБ се налази у електричним трансформаторским станицама и у бројним нафтним рафинеријама које су биле мета НАТО-а. Додаје се да је бомбардовање и бројних фабрика у којима су употребљавани тешки метали изазвало, између осталог, и ширење кадмијума и метилизоване живе (најотровнији облик живе). Реч је о металима који остају отровни чак и ако се разнесу на простору од више хиљада километара. Резултат: Затрован је и Дунав.

У осмом поглављу цензурираног извештаја Бакари Кантеа говори се о загађењу које је проузроковала употреба оружја са осиромашеним уранијумом. “Према расположивим подацима снаге НАТО-а употребиле су муницију са осиромашеним уранијумом гађајући војне и цивилне циљеве. Употребљена је муниција калибра 30 милиметара. Испаливана је углавном из авиона типа ‘А-10’, као и крстарећих ракета ‘томахавк’. Ове ракете могу да пробију челик дебео 57 mm. Њихово пуњење је радиоактивно и сматра се да садрже уранијум 238, чија радијација износи око 3,4 Мвq. Уранијум припада групи токсичних елемената који улазе у другу групу радионуклеида веома високе токсичности. Ова врста муниције је нуклеарни отпад и његова употреба је веома опасна по здравље. Употреба ове муниције има ужасне последице по становништво јер поред телесних повреда проузрокује радиолошку контаминацију. Та контамина-

ција има токсичне и радијацијске последице које узрокују канцер”, пише у Кантеовом који је током маја 1999. године упућеном Генералном директору УНЕП-а Клаусу Топферу.

Канте даље наводи: “Приликом употребе (експлозије) оружја са осиромашеним уранијумом настаје уранијумски оксид (У308 и УО2) као и, између осталог, веома реактивни гасови радијум и радон. Оксидне честице су ширине између 0,5 и 5 микрона и ветар може да их разноси на удаљеност од више стотина километара. Пошто у региону Југославије најчешће дувају севернозападни ветрови, то практично значи да загађење иде од Југославије ка Мађарској, Немачкој, Хрватској и Босни или ка Албанији, Бившој Југословенској Републици Македонији и Грчкој”.

ШВАЈЦАРЦИ ПЛАЋАЛИ ЗА ЋУТАЊЕ

Роберт Парсонс каже да му је један непосредно упућени дипломатски извор пренео да је у јулу 1999. једна група швајцарских научника дошла до још драматичнијих закључака о последицама ОУ на Балкану, него оних које садржи забрањени извештај Бакари Кантеа, крајем маја исте године. Њихово истраживање било је део активности дипломатске групе FOCUS коју су чинили Швајцарска, Аустрија, Русија и Грчка).

Пошто је Швајцарска била та која је покривала све трошкове, остали чланови групе су морали да ћуте – каже Роберт Парсонс.

Аутор забрањеног текста упозорава: “Радиолошка и хемијска контамина-

нација не праве разлику између војног особља које употребљава те ракете, између циљева, територија, невиних цивила, медија, група које су тамо како би указале разне врсте помоћи, нити се та контаминација зауставља на државним рампама, нити је временски ограничена. Време полураспада осиромашеног уранијума је 4,5 милијарди година”.

Боравећи у Југославији у мају 1999. док још траје бомбардовање, Канте је сведок еколошке катастрофе. “Озбиљна штета нанесена је човековој околини уништавањем нафтних рафинерија, нафтно-хемијског комплекса, хемијским и фабрикама вештачког ђубрива, фармацеутским и другим индустријским постројењима. Већ постојеће и потенцијалне последице сукоба тешке су по човекову околину и погађају углавном српски део СР Југославије. На Балкану би могли да буду у опасности како становништво тако и природа. Ако загађење пређе југословенску границу оно би могло да погоди и друге земље у региону. То такође може да закомпликује трагичну ситуацију избеглица у неким суседним земљама”, пише он у извештају који никад званично није објављен.

“Насеља су најтеже погођена на Косову”, истиче Бакари Канте. Он закључује да “су различите врсте циљне међународне помоћи потребне” како би се СР Југославија суочила са последицама које је бомбардовање нанело како човековој околини тако и становништву.

ОЗРАЧЕНА ХРАНА

У цензурисаном извештају Бакари Канте је такође упозорио: “Бомбар-

довање НАТО-а догодило се у време сетве пољопривредних култура од животног значаја за становништво – кукуруза, сунцокрета, соје, шећера, шећерне репе и поврћа. Бачени осиромашени уранијум утицао је на квалитет ваздуха, тла, воде, што је имало, како дугорочно тако и краткорочно негативне последице по ланац исхране”.

ЛАЖИ ФУНКЦИОНЕРА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

Клаус Тојфер, генерални директор УНЕП-а, наредио је да се од јавности склопе сазнања о еколошкој катастрофи у Србији без преседана у европској историји

Роберт Парсонс, са којим смо разговарали у седишту УН у Женеви, каже да је лако погодити зашто је извештај Кантеа склоњен од јавности по наређењу Клауса Топфера, генералног директора УНЕП-а.

– Док је НАТО на све стране трубио о својој “хуманитарној интервенцији” извештај о коме реч говорио је о еколошкој катастрофи без преседана у европској историји – каже Парсонс. Он подсећа да су у мају 1999. године представници различитих организација УН, међу којима и УНЕП, отишли у мисију у СР Југославију и да је након тога свака агенција осталима требало да пошаље свој извештај.

– Догодио се нешто необично – о извештају мисије УНЕП-а нико није говорио. Чим је предат је извештај класификован у УН и склоњен од јавности и вероватно завршио у седишту УНЕП-а у Најробију. Ниједна од хуманитарних организација у Женеви није била у току догађаја, па чак н

запослени у седишту УНЕП-а у Женеви – тврди Парсонс.

БАЧЕНО 9,45 ТОНА НУКЛЕАРНОГ ОТПАДА

Роберт Парсонс каже да су се већ у фебруару 2000. године подаци холандске владе у главним цртама подударали са подацима америчке невладине организације МТП (Military Toxic Project). МТП је наике у јануару 2000. године тражила од владе САД да скине ознаку тајности са досијеа о употреби ОУ на Косову. МТП је добила досије 30. јануара 2000. године и на основу њега, ова НВО је израчунала да је на Косово бачено 9,45 тона нуклеарног отпада.

– Добио сам извештај Бакари Кантеа од мог контакта из УНЕП-а. Он ми је дао шифру за употребу машине за фотокопирање и ја сам брзо одштампао тридесетак копија. Женевски “Курије” 17. јуна 1999. уступио ми је читаву страну и ја сам пренео све што се налазило у овом цензурираном тексту – открива Парсонс.

Пошто су прочитале чланак у “Куријеу” агенције УН које су учествовале у мисији у СР Југославији обраћају се овом новинару уместо УН, тражећи да им пошаље читав Кантеов извештај јер су од УНЕП-а добиле непотпун текст. Затим је организована конференција за штампу на којој је наравно питао Клауса Топфера, генералног секретара УНЕП-а, зашто је Кантеов извештај склоњен од јавности.

– Топфер је одговорио да је извештај објављен и да ништа није сакривено од јавности. Ја сам онда рекао да је извештај објављен зато што сам га

ја објавио. “Да. И у чему је проблем?”, питао је Топфер. Рекао сам му да је тиме лишио друге агенције извештаја Бакари Кантеа иако је мандат мисије УНЕП-а у СР Југославији захтевао да се тај текст свима пошаље. Топфер је на то одговорио да су све агенције добиле копију извештаја. “Па наравно да су га добиле кад сам им га ја послао!” – рекао сам на шта је Топфер хладно поновио: “Па добро, добили су извештај – у чему је проблем?” – износи детаље с конференције за штампу Роберт Парсонс.

Сећајући се ове неславне епизоде из хронике Уједињених нација, Парсонс додаје да је конференција за штампу, одржана у јуну 1999. у седишту УН у Женеви, трајала скоро сат времена и да је Топфер напустио салу мокар од зноја.

ИСЕКЛИ 72 СТРАНИЦЕ ТЕКСТА

Првобитној верзији извештаја који је поднела Балканска радна група (ВТФ), у завршном поглављу дугом 72 странице “одсечено” је 70 страница. Тај део објављен је накнадно на Интернету али је требало знати пронаћи га. Требало је наћи сајт УНЕП-а, затим Balkan Task Force, а онда још две одреднице да би се дошло до тих 70 исечених страница које су објављене као анекс. Они који су читали званични извештај нису могли да знају да постоји део који недостаје и који је у анексу – објашњава Роберт Парсонс.

– Мислећи да га не чујем и не разумем рекао је на немачком свом сараднику: “Али они ми не верују.” Узвратио сам на немачком: “Наравно да вам не верујем. Лажете!” – додаје амерички новинар.

Парсонсов текст објављен у женеваком “Куријеу” очигледно је изнервирао генералног директора УНЕП-а Клауса Топфера, али већих последица није било. Извештај Бакари Кантеа у целини је цензурисан и никада се није појавио на званичној интернет презентацији УН као да није ни постојао.

УНЕП је затим у јесен 1999. године основао Балканску радну групу – БТФ (Balkans Task Force) чији је задатак био да изради “дефинитивни извештај” о еколошким последицама бомбардовања. На чело ове групе именован је Пека Хависто, бивши фински министар екологије. Роберт Парсонс каже да су и у случају овог другог извештаја радиле цензорске маказе.

– Овај други извештај такође је направљао Роберт Бисе (Robert Biset), портпарол и десна рука Клауса Топфера, генералног директора УНЕП-а – тврди Роберт Парсонс.

ДЕЦА СЕ ИГРАЛА НА ОЗРАЧЕНИМ ТЕНКОВИМА

Да би минимизирали налазе о последицама које доноси бачени уранијум на Србију, дозвољен је присиљни истраживањима

Роберт Парсонс, амерички новинар, имао је бројне непријатности због обелодањивања извештаја УН, који је сакривен од јавности, а у коме се износе непобитне чињенице о сличним последицама бомбардовања Србије муницијом пуњеном осиромашеним уранијумом.

8. октобра 1999. дошао у седиште Балканске радне групе (BTF), која је имала задатак да направи дефинитиван извештај о еколошким последицама бомбардовања. Послу ове групе

претходила су шокантна сазнања Сенегалца Бакари Кантеа до којих је дошао Парсонс и објавио их у швајцарском листу “Куријеу”.

Он је тог 8. октобра дошао у палату УН у Женеви како би добио копију извештаја Балканске радне групе пре објављивања. Лично га је у ходнику дочекао Роберт Бисе, портпарол и “десна рука” Клауса Топфера, генералног директора УНЕП-а (Програма УН за заштиту животне околине), чије су маказе дебело цензуриале овај извештај. Бисе је том приликом Парсонсу забранио сваки контакт са екипом Пека Хависта, који је био на челу Балканске радне групе.

Написан у стилу “да, али...”, овај званични извештај УНЕП-а садржи сасвим супротне закључке од оних који се могу прочитати у “забрањеном” Кантеовом извештају.

“Наши налази говоре да сукоб на Косову није изазвао еколошку катастрофу која је погодила област Балкана. Ипак, детектовано загађење је на неким одредиштима озбиљно и могло би да угрози људско здравље”. Наводе се Панчево, Крагујевац, Нови Сад и Бор као места у којима је утврђено загађење због бомбардовања, али се наглашава да је део тог загађења настао “пре бомбардовања” због дугорочних пропуста у складиштењу опасних отпадака. Још се каже да је “у загађеним областима неопходно предузети мере заштите околине и чишћење како би се избегле штетне последице по људско здравље, као и дугорочне штете у животној средини”. Врхунац конфузије је препорука да треба онемогућити прилаз контаминираним местима после које се наводи да контаминирана места нису могла да буду

идентификована. При том, мисија УНЕП-а није са терена донела ниједан узорак тла или прашине са тенкова ЈНА на којима су се судећи према фотографијама западних агенција деца слободно играла.

СМРТ ПО СРБИЈИ СЕЈАЛИ “ТЕХНИЧКОМ ГРЕШКОМ”

Тек после великог притиска јавности Американци признали да је муниција пуњена “прљавим” уранијумом, најопаснијим по људе и околину

Кад је дошао на чело Балканске радне групе (ВТФ), која је имала задатак да направи нови извештај о последицама бомбардовања Србије осиромашеним уранијумом током 1999. године, Пека Хависто је довео још два Финца, Хенрика Слотеа и Пасиа Ринеа.

– Била је то заиста изванредна екипа која је схватила суштину ситуације у којој се наша, а која може да се сведе на следеће: док су они желели да објаве истину, НАТО је хтео да је сакрије. Кад год су покушали нешто да истраже, нашли су на мети НАТО-а. УНЕП је дакле био под војним притисцима. Хависто и његови сарадници размишљали су на следећи начин: “Уколико покушамо да урадимо посао како треба, бићемо смењени и истра-

живање ће бити заустављено. Боље је онда да урадимо нешто, да откријемо бар део истине” – објашњава Парсонс.

Захваљујући таквом начину рада Хавистове екипе, управо је Балканска радна група у оквиру УНЕП-а била та која је 16. фебруара 2001. узбунила светску јавност објавивши да је на Косово бачен “прљави” уранијум. Тада је саопштено да је анализа 340 узорака тла, воде итд. показала присуство трансуранијумских елемената као У-236 и трагове плутонијума и физионог процеса. Присуство плутонијума потврдиле су две лабораторије – Шведски институт за радиолошку заштиту и Швајцарска лабораторија АС-Speiz.

Не могавши да порекне присуство високотоксичног плутонијума, Клаус Топфер, генерални директор УНЕП-а, покушао је да умири јавност добивши научно “покриће” за своје тврдње од швајцарске лабораторије АС –Speitz. “Према оцени швајцарске лабораторије АС-Speitz ови најновији налази о саставу осиромашеног уранијума представљају небитне промене кад је реч о процени радиолошке ситуације и не треба да буду разлог за узбуњивање”, написао је Топфер у званичном саопштењу УНЕП-а од 16. фебруара 2000. године.

